PRIORITĀTES 2027. GADA VALSTS BUDŽETAM

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība

8. oktobris, 2026. gads

Budžeta sagatavošanas konteksts

LBAS aicina savienot valsts drošības stiprināšanu ar ieguldījumiem cilvēkkapitālā, veselībā, izglītībā, demogrāfijā, sociālajā aizsardzībā un kvalitatīvās darbavietās.

- Sociālo partneru savlaicīga iesaiste un izmērāmi rezultāti
- Ilgtermiņa fiskālā ilgtspēja ir atkarīga no atbildīgas izdevumu plānošanas un ietaupījumu izvērtēšanas
- Ietaupījumu pārorientēšana uz sabiedrībai nozīmīgām jomām
- Budžeta ieņēmumu palielināšana - ēnu ekonomikas mazināšana, ieņēmumu pozīciju pārskatīšana

Sākotnēji prognozētā fiskālā telpa 2027. gadam: 80,3 milj. euro mainīts uz - 28,0 milj. eiro

Līdzsvarots finansējums stratēģiski būtiskām nozarēm

- Aizsardzībai 2027. gadā novirzīt **5% no IKP**
- Novērst finansējuma samazināšanu **veselībai, izglītībai, zinātnei un sociālajai aizsardzībai**
- Veselības pamatfunkcijām virzīties uz **vismaz 5% no IKP**, vienlaikus ņemot vērā valdības deklarācijā iezīmēto mērķi veselībai novirzīt 12% no kopējiem valdības izdevumiem
- Nodrošināt finansējumu modelim "Programma skolā", atbalsta personālam un līdzsvarotai pedagogu slodzei
- Turpināt ieguldījumus kritiskajā infrastruktūrā, civilajā aizsardzībā, militārajā mobilitātē un enerģētiskajā noturībā

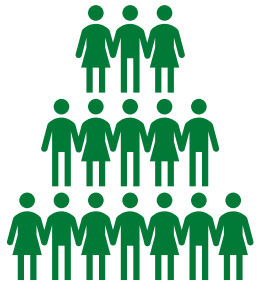

Investīcijas drošībā, izglītībā un veselībā ir investīcijas cilvēkkapitālā – drošā, produktīvā un ilgtspējīgā sabiedrībā.

Darbaspēka atlīdzība un publiskā sektora cilvēkresursi

Personāla izmaksu plānošanai jāatspoguļo darba tirgus situācija, funkciju pieaugums, minimālās algas izmaiņas, darba ražīgums un kvalificētu darbinieku piesaistes vajadzības.

- Atlīdzību plānot pēc funkcijām, darba slodzes, tirgus algām un pakalpojumu kvalitātes rādītājiem
- Neievērot atkārtotus fiksētus personāla izmaksu griestus
- Ja nosaka ierobežojumus, paredzēt praktiskus izņēmumus kritiski nepieciešamu speciālistu piesaistei un noturēšanai
- Publiskām kapitālsabiedrībām nodrošināt finansiālo kapacitāti slēgt un izpildīt koplīgumus

Nepieļaut publiskā sektora darbinieku algu mehānisku iesaldēšanu, tādējādi apdraudot publiskā sektora konkurētspēju par kvalificētu darbaspēku.

Minimālā alga, neapliekamais minimums un ģimeņu ienākumi

2027. gadā paredzēt minimālo mēneša darba algu **835 euro** un fiksēto neapliekamo minimumu **600 euro** mēnesī.

Vidējā termiņā nepieciešams turpināt virzību uz **80% attiecību starp neapliekamo minimumu un minimālo algu**

Atvieglojums par apgādībā esošu personu: virzīties uz 80% no neapliekamā minimuma, pakāpeniski paaugstinot atvieglojumu līdz vismaz 350 eiro mēnesī par apgādājamo personu

Atbalstam jāsasniedz arī zemu ienākumu strādājošās mājsaimniecības

Vidējās darba samaksas un minimālās darba algas pieaugums pret iepriekšējo gadu, %

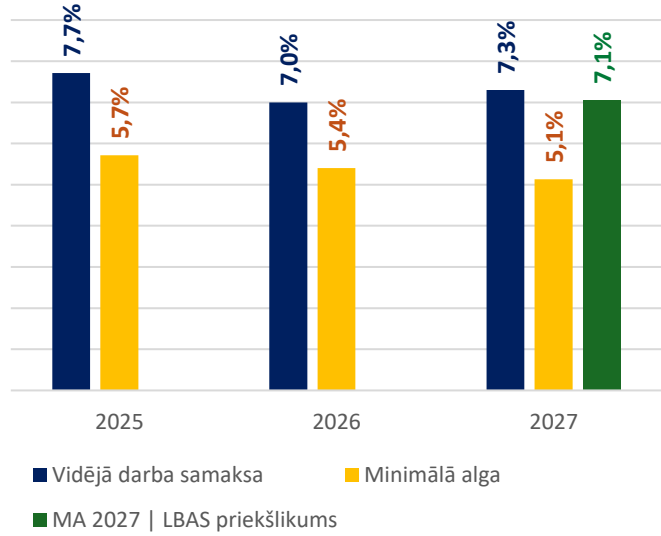

Demogrāfija un vecāku atbalsts

Demogrāfija ir patstāvīga valsts drošības un tautsaimniecības prioritāte.

- Stabils un paredzams atbalsta pieaugums ģimenēm ar bērniem
- Būtiskākos pabalstus saistīt ar ienākumu mediānu vai citu regulāri pārskatāmu rādītāju
- 2027. gada budžetā sagatavot resursus 2028. gada vecāku pabalsta reformai
- Attīstīt pieejamus bērnu aprūpes, veselības, izglītības un mājokļa atbalsta pakalpojumus, īpaši reģionos

Koplīgumu sistēma un sociālais dialogs

Budžeta politikai jāveicina koplīgumu slēgšana un sociālā dialoga kvalitāte.

Koplīgumu mehānisma pilnveidošana:

- Paplašināt koplīgumu nodokļu atvieglojumus uz **valsts un pašvaldību kapitālsabiedrībām un iestādēm**
- Palielināt ar IIN neapliekamo summu koplīgumos paredzētajiem darbinieku labumiem līdz vismaz **840 euro gadā**
- Publiskajos iepirkumos ņemt vērā sociāli atbildīgas uzņēmējdarbības, koplīgumu un darba apstākļu kvalitātes kritērijus
- Pilnveidot koplīgumu slēgšanas iespējas **publiskajā sektorā**
- Izvērtēt Darba likuma regulējumu, lai pusēm būtu lielāka autonomija vienoties par labumu tvērumu

Sociālā dialoga stiprināšana:

- Arodbiedrības biedra naudas noteikšana par attaisnotajiem izdevumiem, vai 1% IIN novirzīšana NVO, vai valsts sociālajiem partneriem pēc maksātāja izvēles.

Komandējuma dienas nauda Latvijas teritorijā

Pašlaik komandējuma dienas nauda Latvijas teritorijā ir 8 euro un tā nav pārskatīta kopš 2020. gada.

- 2027. gadā noteikt dienas naudu vismaz 12 euro apmērā un noteikt tās virzību uz 16 eiro par dienu turpmākajos gados
- Alternatīvi ieviest automātisku indeksācijas mehānismu regulārai pārskatīšanai
- Izvērtēt elastīgāku modeli, kas ļauj koplīgumā vienoties par kompensācijas līmeni

Prasība: palielināt dienas naudu no 8 euro līdz vismaz 12 euro 2027. gadā

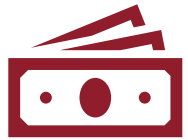

Ēnu ekonomikas mazināšana un ieņēmumu bāze

Ierobežotā fiskālā telpa prasa palielināt budžeta ieņēmumus nevis tikai izdevumu samazināšanu, tostarp ar ēnu ekonomikas mazināšanu.

- Stiprināt pasākumus nedeklarētās darba samaksas un citu ēnu ekonomikas formu mazināšanai
- Nodrošināt sociālo partneru agrāku iesaisti nodokļu un darba tirgus politikas izstrādē
- Budžeta izdevumu pārskatīšanā vērtēt ietekmi uz nodarbinātību, pakalpojumu kvalitāti, reģionālo pieejamību un sociālo taisnīgumu, tajā skaitā vidējā termiņā un ilgtermiņā
- Nodokļu sloga taisnīguma izvērtēšana un papildus ieņēmumu potenciāla pārskatīšana

Pasažieru pārvadājumi

- Veidot stabilu sabiedriskā transporta finansēšanas modeli kvalificētu darbinieku noturēšanai un atbilstoši Transporta un sakaru nozares trīspusējās sadarbības apakšpadomes lēmumam Satiksmes ministrijas 2027. gada budžetā paredzēt **papildus 19.4 milj. eiro apakšprogrammā 31.06.00 "Dotācija zaudējumu segšanai sabiedriskā transporta pakalpojumu sniedzējiem."**

- Noteikt pasažieru pārvadājumu nozarē stundas tarifa likmi ne mazāku kā **12,50 euro**

- Rast juridisko risinājumu reģionālo autobusu pārvadātāju ilgtermiņa līgumu indeksācijai, lai segtu būtisko izmaksu pieaugumu, **kas skar autobusu vadītāju atalgojumu**. VSIA "Autotransporta direkcija" sadarbībā ar Iepirkumu uzraudzības biroju jau izstrādājusi tiesisko risinājumu (tas tikai ir jāvirza tālāk pieņemšanai MK);

- Uzdot VSIA "Autotransporta direkcija" veikt nepieciešamos grozījumus ilgtermiņa līgumos reģionālās nozīmes pasažieru pārvadājumos.

Nepieciešamo finansējumu iespējams nodrošināt no papildus nodokļu ieņēmumiem, ko LAKRS jau atkārtoti norādījis SM par negūtajiem nodokļu ieņēmumiem no platformu darbības transporta nozarē – uzņēmumu ieņēmumu aizplūšana uz citām valstīm, kā arī darbinieku fiktīvas pašnodarbinātības uzturēšanas platformās strādājošajiem darbiniekiem.

2027. gada budžeta prioritātes dzelzceļa nozarei

Stabils un prognozējams dzelzceļa infrastruktūras finansējums

31,295 milj. € — 2027. gada valsts budžetā paredzēt finanšu līdzsvara maksājumu VAS **"Latvijas dzelzceļš" (LDz)** par 2026. gadu vismaz Indikatīvajā plānā noteiktajā apmērā.

Finanšu līdzsvara maksājumus paredzēt **4 gadu periodam** un nostiprināt valsts budžetā vismaz Indikatīvajā plānā paredzētajā apmērā, lai nodrošinātu:

- ilgtermiņa plānošanas iespējas;
- infrastruktūras finansējuma stabilitāti;
- dzelzceļa darbības nepārtrauktību;
- sociālo stabilitāti un prognozējamību darbiniekiem.

Nodrošināt konkurētspējīgu atalgojumu un nepieļaut turpmāku personāla samazināšanu uz drošības rēķina

LDz jau ir īstenojis būtiskus **izmaksu samazināšanas, digitalizācijas un efektivitātes pasākumus**, būtiski samazinot darbinieku skaitu bez sociāliem satricinājumiem.

2026. gadā: kravu pārvadājumu apjomi turpina samazināties, vienlaikus LDz jānodrošina pilna dzelzceļa infrastruktūras uzturēšana, drošība un pieejamība pasažieru un kravu pārvadājumiem.

Tādēļ: turpmāka būtiska darbinieku skaita samazināšana var apdraudēt **pakalpojumu kvalitāti un dzelzceļa drošību**.

LDz darbinieku skaits:
7 010 → 2 955
(2015 → 2026)

LDz koncerna darbinieku skaits:
12 259 → 4 435

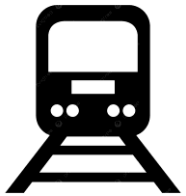

LBAS/LDzSA prasība: ņemot vērā iepriekš veiktos efektivitātes pasākumus, paredzēt iespēju nodrošināt konkurētspējīgu atalgojumu dzelzceļa speciālistiem, īpaši tiem, kuri tieši iesaistīti infrastruktūras uzturēšanā un drošības nodrošināšanā.

Valsts meža dienesta finansējuma saglabāšana

Situācija

- VMD finansējums jau ir būtiski samazināts 2026. gadā
- Papildu samazinājumi apdraud normatīvajos aktos noteikto funkciju pilnvērtīgu izpildi
- LMNA vērtē turpmāku samazināšanu kā valsts drošības interesēm neatbilstošu

VMD kritiskās funkcijas

- Valsts mežu un meža resursu uzraudzība
- Meža ugunsapsardzība, ugunsgrēku atklāšana, dzēšana un dzēšanas koordinācija
- Cilvēku dzīvības, veselības, īpašumu, dabas vērtību un tautsaimniecības interešu aizsardzība

Kāpēc risks pieaug

- Klimata pārmaiņas palielina ekstremālu laikapstākļu un meža ugunsgrēku risku
- VMD kapacitātes vājināšana samazina gatavību novērst un ierobežot apdraudējumus

Prasītā rīcība

- Saglabāt un stiprināt VMD kapacitāti visā Latvijas teritorijā
- Nodrošināt konkurētspējīgu atalgojumu, tehniskos resursus un pietiekamu personāla skaitu
- LBAS iestājas par dienesta darbības nepārtrauktību un pret jebkādiem turpmākiem samazinājumiem

VMD mežziņa vidējā darba samaksa 1590 euro, privātajā sektorā 2026. gadā vidējais atalgojums ir robežās no 2 000 € līdz 3 500 € bruto mēnesī

Priekšlikumi izglītības un zinātnes budžetam 2027. gadā

Pedagogu atalgojums un atbalsts

- Pedagogu darba samaksas paaugstinājums no 2027. gada 1. janvāra
- Atbalsta personāla finansējums pilnā apmērā no 2028./2029. mācību gada
- Sociālais atbalsts pedagogiem pēc skolu tīkla optimizācijas un studiju kredītu dzēšanas atjaunošana pedagogiem

Augstākā izglītība, zinātne un sistēmas resursi

- Ikgadējs finansējuma pieaugums augstākajai izglītībai un zinātniskajai darbībai, virzoties uz 3% no IKP pētniecībai un attīstībai
- Finansējums Valsts pētījumu programmām
- Profesionālās izglītības iestāžu neizmantoto īpašumu nodošanas izvērtēšana VAS “Valsts nekustamie īpašumi” pārvaldībā

Mācību kvalitāte un pieejamība

- Mācību līdzekļi vismaz 2026. gada līmenī, tostarp digitālo platformu abonementi
- Aptuveni 90 EUR uz vienu izglītojamo mācību līdzekļiem
- Aktuālajām izmaksām atbilstošs finansējums profesionālajai, profesionālās ievirzes un speciālajai izglītībai

Arodbiedrību atbalsts

- Arodbiedrības biedra nauda neapliekamajos izdevumos vai 1% IIN novirzīšana NVO

Finansēšanas princips: izmantot ES struktūrfondu iespējas un bērnu skaita krituma dēļ nesamazināt nozares finansējumu. Ietaupītos līdzekļus novirzīt ilgstošu problēmu risināšanai un attīstībai.

Valsts probācijas dienesta (VPD) finansējums ir iekšējās drošības jautājums

Valsts probācijas dienesta likuma **4. panta 1. punkts nosaka, ka Dienests** ir tieslietu ministra pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas **īsteno valsts politiku sabiedrības drošības jomā** šajā likumā minēto funkciju ietvaros.

MK 2024. gada 9. aprīļa noteikumu Nr. 226 "Valsts probācijas dienesta nolikums" 2. punkts nosaka, ka Dienesta darbības mērķis ir **īstenot valsts politiku sabiedrības drošības un taisnīguma atjaunošanas jomās.**

VPD funkcija

Valsts probācijas dienests īsteno valsts politiku sabiedrības drošības un taisnīguma atjaunošanas jomās. LPDA uzsver:

Dienesta darbinieki tieši veic iekšējās drošības funkciju un strādā ar augsta riska klientiem.

Efektīva alternatīva

2026. gadā viena probācijas klienta izmaksas valstij vidēji ir **4,15 € dienā**, savukārt personas turēšana ieslodzījumā – **62,08 € dienā**. LPDA norāda uz būtisku fiskālās efektivitātes ieguvumu, ieguldot probācijas darbā.

Resocializācijas ietekme

Resocializācijas mērķis ir mazināt noziedzīgās uzvedības riskus un veicināt personas iekļaušanos sabiedrībā. Darbs ar probācijas klientiem palīdz mazināt atkārtota nozieguma risku un veicina nodarbinātību.

436
VPD nodarbinātie
2026.gadā

~15 000
probācijas klientu lietu
2025.gadā

4,15 €
izmaksas dienā par vienu probācijas klientu
2026.gadā vidēji

62,08 €
izmaksas dienā par vienu ieslodzīto
2026.gadā vidēji

LBAS budžeta pozīcija:
VPD finansējumu skatīt kā ieguldījumu iekšējā drošībā, sabiedrības drošībā un atkārtotas noziedzības riska mazināšanā, nevis tikai kā administratīvu izdevumu pozīciju.

Probācijas nozares prioritātes 2027. gada budžetā

Latvijas Probācijas darbinieku arodbiedrības (LPDA) iesniegtās budžeta prioritātes

Nodrošināt atlīdzībai nepieciešamo finansējumu

VPD 2027. gada atlīdzībai plānoti 12 301 409 €. LPDA norāda, ka atlīdzības nodrošināšanai trūkst 1 300 000 €. Vienlaikus no 2027. gada paredzēts 449 553 € izdevumu samazinājums atlīdzībai.

Novērst nekonkurētspējīga atalgojuma risku

Probācijas speciālista mēnešalgas diapazons ir 1 190–1 469 €, vidējā mēnešalga – 1 373,89 €. LPDA uzsver, ka zems un nekonkurētspējīgs atalgojums ir galvenais iemesls darbinieku aiziešanai uz citām valsts vai pašvaldību iestādēm.

Saglabāt cilvēkresursus un profesionālo kapacitāti

Darbs prasa augstāko izglītību, nevainojamu reputāciju, specializētas mācības un darbu ar personām, kas saistītas ar tiesas/prokuratūras nolēmumu izpildi. Finansējuma samazinājums palielina vakanču un personāla noturēšanas risku.

Finansēt kiberdrošību un IKT bāzi

114 000 € gadā – kiberdrošības funkcionalitātes attīstībai; 292 000 € – vienreizēja dotācija datortehnikas atjaunošanai 2027.–2028. gadā.

LBAS kopējā prasība

VPD 2027. gada budžets jānodrošina atbilstoši faktiskajai situācijai: jānovērš plānotie samazinājumi, jānodrošina konkurētspējīgs atalgojums un nepieciešamie ieguldījumi digitālajā un kiberdrošības infrastruktūrā, vienlaikus vērtējot Dienesta ieguldījumu sabiedrības drošībā un valsts izdevumu efektivitātē.

PALDIES!

LATVIJAS BRĪVO ARODBIEDRĪBU SAVIENĪBA

Bruņinieku ielā 29/31
Rīgā, LV – 1001

www.lbas.lv

lbas@lbas.lv

